

Н.Ю. Олійник, старший викладач Кам'янець-Подільського національного університету.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ НАВЧАННЯ ДО ОРГАНІЗАТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У науковій статті обґрунтовані педагогічні умови ефективності підготовки учнів старших класів економічного профілю навчання до організаторської діяльності у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи.

Ключові слова: *економічний профіль навчання, організаторська діяльність, економічні знання, навчально-виховний процес.*

Соціальне замовлення загальноосвітньої школи з питань економічної підготовки учнівської молоді на сучасному етапі розвитку освіти значно актуалізується. Воно визначається реаліями сьогодення, що потребують формування самоорганізованої, мобільної особистості здатної до організації діяльності, самостійного визначення мети діяльності й завдань для її реалізації, приймати рішення у нестандартних ситуаціях, відповідати за доручену справу, моделювати стандарти поведінки в різних ситуаціях, а також володіти нормами толерантної поведінки.

Процес підготовки учнів старших класів – складна динамічна система і має свої особливості, що зумовлюють специфіку організації навчально-виховного процесу у загальноосвітніх школах економічного профілю навчання.

Обґрунтовуючи концептуальні засади підготовки учнів загальноосвітніх шкіл економічного профілю навчання до організаторської діяльності, важливо зазначити, що на сучасному етапі в Україні має забезпечуватися прискорений, випереджувальний, інноваційний розвиток освіти, створюватися умови для розвитку, самопізнання, самоствердження та самореалізації особистості, яка б володіла уміннями життєвого пізнання, здатністю створити власну справу, маючи активну думку у відповідності до запитів суспільства, соціально-економічних потреб.

Відповідно, процес цілеспрямованої підготовки організаторських умінь в учнів старших класів загальноосвітньої школи до організаторської діяльності має бути спрямований на визначення основних передумов його здійснення в умовах економічного профілю навчання.

У період науково-технічного прогресу, суттєвих перебудов в економіці, проблема професійної орієнтації старшокласників та вибору професії значно змінилася. На перший план виступає відповідність між вимогами, що висуває професія до людини, і розвинутими професійними якостями людини, її уміннями та навичками.

Учні спеціалізованих класів за порівняно короткий проміжок часу повинні обрати подальшу професію, уявлення про неї і одержати необхідні базові знання, оволодіти певними організаторськими уміннями та навичками.

Як відомо, у старшому шкільному віці провідною є професійно-орієнтаційна навчально-пізнавальна діяльність. Також добре відомо, що вибір життєвого шляху та сфера професійних інтересів складаються у старшому шкільному віці незалежно від змісту цього вибору. Така подвійна детермінованість життя старшокласника робить цей період життя дуже важливим і відповідальним. В умовах реформи та переходу на 12-річний термін навчання ця проблема ще більше актуалізується, так як період старшокласників шкільного віку є дуже значущим не лише в особистому, а й у соціальному плані.

Виникла потреба суттєво змінити парадигму економічного мислення підходи в організації навчально-виховного процесу, пробудження і розвиток природних здібностей школярів, формування у них міцних знань умінь та навичок необхідних для подальшої життєдіяльності.

Зазначимо що результатом навчання у спеціалізованих класах економічного профілю навчання мають бути сформовані організаторські уміння для усвідомленого вибору старшокласниками своєї майбутньої професії. Відповідно, важливим чинником, що впливає на ефективність навчання у спеціалізованих класах є економічна освіта, що передбачає оволодіння школярами економічними законами і категоріями розвитку виробництва, ролі і значення праці в суспільстві, знаннями економічної політики держави, а також уміннями, економічних розрахунків, аналізувати економічні процеси і явища, організовувати економічну діяльність.

Тому першою важливою передумовою підготовки старшокласників до організаторської діяльності є вивчення "Основ економіки як інваріантної складової типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів (Наказ Міністерства освіти і науки України від 25.04.2001р. №342).

Опрацювання шкільного курсу "Основи економіки" допомагає учням старших класів профільного

навчання обґрунтовано вибивати шляхи подальшої професійної діяльності, зрештою, ефективно використовувати свої організаторські уміння.

Для реалізації зазначених завдань є суттєвим при вивченні шкільного курсу економіки передбачити: засвоєння базового рівня економічної освіченості; формування економічних знань прикладного характеру та певних організаторських умінь, що уможливорює адекватну дію старшокласників в тій чи іншій економічній ситуації формування здатності самостійно засвоювати економічну інформацію, аналізувати та прогнозувати результати співпраці; виховання творчої активної, конкурентоспроможної особистості. Основним принципом побудови програми з економіки має бути послідовність, безперервність, особистісна і спеціальна значимість тем, що вивчаються, наприклад, "Виробництво і витрати" "Ринок праці", "Ринок землі і природних ресурсів", "Безробіття та інфляція" та інші. Проведені дослідження підтверджують, що висока ефективність формування організаторських умінь у старшокласників економічного профілю навчання забезпечується наступними вимогами до шкільної економічної освіти:

- наявність у змісті економічної освіти компоненту теоретичних та прикладних знань про суть і значення організаторських умінь у майбутній професійній діяльності школярів;
- формуванню організаторських умінь у старшокласників спеціалізованих класів економічного профілю має сприяти вкочення їх до спеціально організованої пізнавальної та різновидів творчої діяльності;
- гуманістичні засади співробітництва співтворчості вчителя та учнів на основі взаємоповаги, взаємовизнання, професійної майстерності педагога.

Економічні знання позитивно впливають на інтелектуальний розвиток, емоційно-вольову сферу, мають дієво-практичний характер сприяють формуванню таких важливих умінь як ініціативність, відповідальність, творчість, співтворчість, співробітництво та інших.

Узагальнення різних підходів науковців щодо означеної проблеми актуалізують важливість переорієнтації освіти на особистість учня що вимагає адекватних принципів організації навчально-виховного процесу у закладах нового типу, зокрема, економічного профілю.

Так, Паламарчук В.Ф., зосереджує увагу на тому, що саме оновлений зміст освіти на сучасному етапі забезпечує цілеспрямоване формування способів діяльності школяра, певних умінь та навичок самоорганізації, саморозвитку. Зміст освіти, на думку науковця, має будуватися на моделях загальнонаукового, чи культурознавчого характеру і слугувати розвитку учня, універсальних способів діяльності, забезпечувати умови для самовизначення особистості, закладати фундаменти для майбутньої професійної орієнтації, створювати основи неперервної освіти, враховувати перспективи розвитку науки та соціально-економічних змін.

Ефективність процесу підготовки учнів старших класів до організаторської діяльності, відповідно, забезпечується якісними змінами в інтелектуальній, емоційно-вольовій і дієво-практичній сферах діяльності особистості. В.Ф. Паламарчук виділяє такі етапи формування означених умінь: нагромадження (аккумуляція) досвіду інтелектуально-творчої діяльності; мотивація, діагностика; усвідомлення; застосування; практика; узагальнення; перенесення у нові умови. Вибір методів творчої роботи залежить від віку, загального розвитку інтересів школярів, характеру навчального матеріалу, а також від майстерності вчителя.

Зазначимо, що оволодіння економічними знаннями вимагає особливого підходу до предметного навчання, до виділення і моделювання таких видів діяльності, які допомагають забезпечити активне ставлення учнів до вивчення шкільного економічного курсу.

Слушним у цьому плані є думки С. Русової про те, щоб навчання справді йшло в парі з соціальним інтересом школи і відповідало індивідуальним інтересам школярів, треба постійно прислухатися до їх внутрішніх запитів.

Виразними ознаками сучасного етапу розвитку національної системи освіти, зокрема, середніх загальноосвітніх шкіл з класами профільного навчання є також розробка нових технологій навчання, створення авторських програм спецкурсів з різними дидактичними системами реалізації змістових ліній відповідно до вимог державних стандартів освіти.

Так у програмах спецкурсів "Основи організаторської діяльності", "Основи менеджменту" визначені такі завдання управлінської діяльності як виду діяльності. Такі програми мають бути спрямовані на⁴

- ознайомлення старшокласників із змістом, суттю управлінської діяльності та значенням володіння організаторськими уміннями у процесі власної діяльності та управління організаціями;
- створення психолого-педагогічних та морально-етичних умов які б були спрямовані на те, щоб допомогти старшокласникам само пізнати себе, само реалізувати, зорієнтуватись у пріоритетах сьогоденного життя;
- формування в учнів організаторські уміння, необхідні для певної професійної діяльності, що відповідає сучасним запитам суспільства в умовах соціально-економічного розвитку;
- використання технології організації діялісно-комунікативної активності старшокласників на

гуманістичних засадах, з метою зосередження на потребах, творчих здібностях кожного учня, забезпечення їх фізичного та емоційного благополуччя.

Реалізація зазначених завдань сприятиме не лише повноцінному і послідовному оволодінню старшокласниками теоретичним матеріалом економічних дисциплін, а й слугуватиме формуванню у них належній підготовці до організаторської діяльності.

Список використаних джерел:

1. *Державний стандарт базової і повної середньої освіти // Ін форм. Збірник Міністерства освіти і науки України. – К, Педагогічна преса, 2004. – С.5-60.*
2. *Книга вчителя економіки: Довідково-методичне видання / Упоряд. Н.В. Бескова, В.М. Проценко. – Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2005. – 256с.*
3. *Основи економіки: Програми для загальноосвітніх навчальних закладів загальноосвітнього, природничо-математичного та технологічного напрямків навчання. – К: Шкільний світ, 2001. – 47с.*
4. *Паламарчук В.Ф. Технеінтелектус (технологія інтелектуальної діяльності учнів). – К.: АПН України, 1999. – 92 с.*
5. *Русова Софія. Дидактика. – Вибр. пед. твори: У 2 кн. Кн. 1 / За ред. Е.І. Коваленко; Упоряд., передм., прим. Е.І. Коваленко, І.М. Пінчук. – К.: Либідь, 1997. – С.34-42.*

Annotation. *In the scientific article there are the ground pedagogical terms of efficiency of preparation of pupils of higher forms of economic type of studies to organizational activity in the educational-educating process of general school.*

Key words: *economic type of studies, organizational activity, economic knowledges, educatio-naleducating process.*

УДК 330.522:330.564

Л.А. Підпригора, старший викладач Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

В статті визначені основні перспективи розвитку державної власності в економіці України, зокрема утвердження її нової соціально-економічної ролі. Автор звертає увагу на важливість їх врахування у стратегії соціально-економічного розвитку України.

Ключові слова: *розвиток, державна власність, інновації, економічна безпека, соціалізація.*

У сучасній вітчизняній економічній думці тривалий час точиться дискусія стосовно перспектив розвитку державної власності в економіці України. Одні дослідники намагаються довести, що державна власність суперечить ринковими принципами господарювання, тоді як інші наполягають – без державної власності неможлива сучасна економіка та економічний прогрес.

Безперечно, розвиток державної власності в економіці України відбувається в руслі розвитку відносин власності. Думається, сьогодні вкрай важливо визнати, що державна власність у взаємодії з іншими формами власності є необхідним елементом відносин власності в економіці України, та з'ясувати перспективи її розвитку.

У різні часи проблему розвитку державної власності розглядали такі зарубіжні та вітчизняні економісти як, А.Алчіан, А.Берлі, Г.Дем-сец Ф.Енгельс, К.Маркс, Дж.Робінсон, Дж.Стігліц, О.Уільямсон, Л.Абалкін, М.Білик, В.Геєць, О.Гош, П.Єщенко, І.Лазня, І.Лукінов, А.Покритан, В.Радченко, В.Рибалкін та інші. Однак вони, переважно, акцентували увагу на еволюції ролі державної власності в ринковій економіці розвинутих країн та в перехідній економіці України. Ми думаємо, що важливо також зупинитися на визначенні перспектив розвитку державної власності у вітчизняній економіці.

Еволюцію капіталістичної власності трактують як процес кількісно-якісних перетворень при переході від менш розвинутих форм капіталістичної власності до більш розвинутих та їх діалектичного заперечення зумовлений розвитком технологічного способу виробництва властивих йому законів і суперечностей [3, с.370]. Технологічний спосіб виробництва являє собою єдність і взаємозалежність двох сторін – продуктивних сил і виробничих відносин. Зважаючи на це, розвиток державної власності носить об'єктивний характер та передбачає їх кількісне і якісне оновлення відповідно до прогресивних змін у продуктивних силах та основоположних засад моделі економіки.

Стрімкий розвиток продуктивних сил в економіці України узгоджується зі світовими новітніми тенденціями. Провідні вітчизняні вчені-економісти відмічають, що "найважливішою особливістю розвитку української економіки сьогодні та в найближчій перспективі є те що на процеси ринкового